

„Bądźcie... doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski ...”

/ Mt 5, 48/

- Bycie chrześcijaninem zobowiązuje do świętości
- Kto to jest święty? „Kościół świętych”
- Powszechne powołanie do świętości
- Święci żywicielami ludzkości
- Kościół to żyjący Chrystus
- Droga do świętości
- Świętych obcowanie
- Kult świętych a kult Boga
- Moje imię – święci Patronowie
- Orędownictwo świętych...

Fra Angelico: "Sąd Ostateczny" (fragment), Gemäldegalerie Wikimedia Commons | Fra Angelico - DSVTP1176 | CC BY-SA 4.0

Czytania

Ef 1,3-6

³ Niech będzie błogosławiony Bóg i Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa, On napełnił nas wszelkim błogosławieństwem duchowym na wyżynach niebieskich - w Chrystusie.⁴ W Nim bowiem wybrał nas przed założeniem świata, abyśmy byli święci i nieskalani przed Jego obliczem. Z miłości ⁵ przeznaczył nas dla siebie jako przybranych synów przez Jezusa Chrystusa, według postanowienia swej woli, ⁶ ku chwale majestatu swej łaski, którą obdarzył nas w Umiłowanym.

J 15, 1-17

Zjednoczenie z Chrystusem

¹ Ja jestem prawdziwym krzewem winnym, a Ojciec mój jest tym, który [go] uprawia. ² Każdą latorośl, która we Mnie nie przynosi owocu, odcina, a każdą, która przynosi owoc, oczyszcza, aby przynosiła owoc obfity. ³ Wy już jesteście czyści dzięki słowu, które wypowiedziałem do was. ⁴ Wytrwajcie we Mnie, a Ja [będę trwał] w was. Podobnie jak latorośl nie może przynosić owocu sama z siebie - jeśli nie trwa w winnym krzewie - tak samo i wy, jeżeli we Mnie trwać nie będziecie. ⁵ Ja jestem krzewem winnym, wy - latoroślami. Kto trwa we Mnie, a Ja w nim, ten przynosi owoc obfity, ponieważ beze Mnie nic nie możecie uczynić. ⁶ Ten, kto we Mnie nie trwa, zostanie wyrzucony jak winna latorośl i uschnie. I zbiera się ją, i wrzuca do ognia, i płonie. ⁷ Jeżeli we Mnie trwać będziecie, a słowa moje w was, poproście, o cokolwiek chcecie, a to wam się spełni. ⁸ Ojciec mój przez to dozna chwały, że owoc obfity przyniesiecie i staniecie się moimi uczniami. ⁹ Jak Mnie umiłował Ojciec, tak i Ja was umiłowalem. Wytrwajcie w miłości mojej! ¹⁰ Jeśli będziecie zachowywać moje przykazania, będziecie trwać w miłości mojej, tak jak Ja zachowałem przykazania Ojca mego i trwam w Jego miłości. ¹¹ To wam powiedziałem, aby radość moja w was była i aby radość wasza była pełna.

Prawa przyjaźni z Chrystusem

¹² To jest moje przykazanie, abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umiłowałem. ¹³ Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich. ¹⁴ Wy jesteście przyjaciółmi moimi, jeżeli czynicie to, co wam przykazuję. ¹⁵ Już was nie nazywam sługami, bo sługa nie wie, co czyni pan jego, ale nazwałem was przyjaciółmi, albowiem oznajmiłem wam wszystko, co usłyszałem od Ojca mego. ¹⁶ Nie wyście Mnie wybrali, ale Ja was wybrałem i przeznaczyłem was na to, abyście szli i owoc przynosili, i by owoc wasz trwał - aby wszystko dał wam Ojciec, o cokolwiek Go poprosicie w imię moje. ¹⁷ To wam przykazuję, abyście się wzajemnie miłowali.

823 "Kościół... uznawany jest przez wiarę za niezachwianie święty. Albowiem Chrystus, Syn Boży, który wraz z Ojcem i Duchem Świętym doznaje czci jako <<sam jeden Święty>>, umiłował Kościół jako oblubienicę swoją, siebie samego zań wydając, aby go uświęcić; złączył go też ze sobą jako ciało swoje i hojnie obdarzył darem Ducha Świętego na chwałę Bożą". Kościół jest więc "świętym Ludem Bożym", a jego członkowie są nazywani "świętymi".

1709 Ten, kto wierzy w Chrystusa, staje się synem Bożym. To przybrane synostwo przemienia go, pozwalając mu iść za przykładem Chrystusa; uzdalnia go do prawego działania i do czynienia dobra. W zjednoczeniu ze swym Zbawicielem uczeń osiąga doskonałość miłości - świętość. Życie moralne, które dojrzało w łasce, wypełnia się w życiu wiecznym, w chwale nieba.

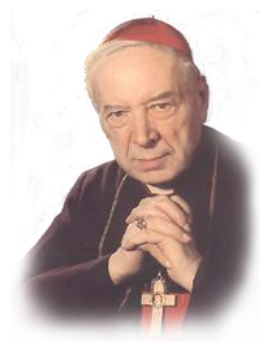
2683 Świadkowie, którzy poprzedzili nas w drodze do Królestwa, szczególnie ci, których Kościół uznaje za "świętych", uczestniczą w żywej tradycji modlitwy przez wzór swojego życia, przez pozostawione przez nich pisma oraz przez swoją modlitwę dzisiaj. Kontemplują oni Boga, wychwalają Go i nieustannie opiekują się tymi, których pozostawili na ziemi. Wchodząc "do radości" swego Nauczyciela, zostali "postawieni nad wieloma". Wstawiennictwo jest ich najwyższą służbą zamysłowi Bożemu. Możemy i powinniśmy modlić się do nich, aby wstawiali się za nami i za całym światem.

Katechizm Kościoła Katolickiego, art. 823, 1709, 2683, Pallottinum, Poznań 1994.

Wybrane fragmenty z nauczania Prymasa:

CZŁOWIEK JEST ŚWIĘTY

„Człowiek jest święty dlatego, że duszą i ciałem pochodzi od swojego Stwórcy i że zarówno dusza, jak i ciało, które przewycięży śmierć w zmartwychwstaniu, przeznaczone jest do radości świętych w niebie. Człowiek jest święty, dlatego że jest wprowadzony przez chrzest do Kościoła, który jest świętą Matką naszą. Jest również święty, dlatego że jest nieustannie żywiony Słowem Żywota, krzepiony Ciałem

Eucharystycznym i błogosławionym przez pasterzy Kościoła. Jest wiązany stale przez łaskę ze wspólną wszystkich ludzi, pochodzących od Ojca, a Chrystus powiedział: „Gdziekolwiek zgromadzi się was dwóch albo trzech w Imię Moje, tam Ja jestem...”

S. WYSZYŃSKI, *Ku czci Matki Afrykanów i patronki rolników błogosławionej Marii Teresy Ledóchowskiej*, Lipnica Murowana, 16 V 1976, w: Stefan Kardynał Wyszyński Prymas Polski, *Nauczanie o małżeństwie i rodzinie. Antologia tekstów 1925-1981*, Instytut Papieża Jana Pawła II, Warszawa 2013, s. 887.

CEL KOŚCIOŁA – DAŻENIE DO ŚWIĘTOŚCI

*„Nie jest dzisiaj rzeczą najważniejszą określić w Kościele swoje prawa. Niekiedy, pod wpływem ruchu świeckiego apostołstwa, wielu katolikom może się wydawać, że ich głównym zadaniem jest uniezależnienie się od hierarchii. A tymczasem idzie raczej o umiejętność współdziałania świeckich i hierarchii, bo ich zadanie jest wspólne. Wszyscy jesteśmy Kościołem Bożym. Każdy z Was, tu obecnych, może powiedzieć: jestem Kościołem Bożym. **Różne są tylko nasze zadania. Inne są zadania biskupa, kapłana, inne rodziców, małżonków chrześcijańskich, ale jedno jest dążenie do wspólnego celu, którym jest świętość i doskonałość oraz realizacja ostatecznych celów Kościoła Bożego.**”*

S. WYSZYŃSKI, *Miłość słowem i czynem*, Warszawa, 20 II 1966, w: Stefan Kardynał Wyszyński Prymas Polski, *Nauczanie o małżeństwie i rodzinie. Antologia tekstów 1925-1981*, Instytut Papieża Jana Pawła II, Warszawa 2013, s. 498.

RES SACRA HOMO!

*„**Res sacra homo! Człowiek, rzecz święta!** Już dlatego, że wyszedł z ręki Bożej, że jest dzieckiem Boga, że jest otoczony Jego miłością, bo jest owocem Jego miłości, jak wszystko co na świecie istnieje – Res sacra homo. Współczesnych władców i potentatów, mocarzy tego świata musimy o tym przekonać w prawdzie i miłości, że Res sacra Homo! To jest największe dobro ludzkości, bo nawet Słowo Przedwieczne stało się Ciałem, stało się człowiekiem i, jak Credo nam powtarza, Propter nos homines et propter nos tram salutem descendit de caelis. – Dla nas ludzi i dla naszego zbawienia zstąpił z niebios. Trzeba przekonać współczesną ludzkość i jej władców o tym, że najważniejszą rzeczą na tym świecie nie są takie czy inne kolosy, nie takie czy inne gmachy i osiągnięcia, tylko sam człowiek, że **ten człowiek z założenia Bożego, jako dziecko Boże, jest święty w swoim istnieniu, w swoim człowieczeństwie. Takim człowiekiem trzeba rządzić, wobec takiego człowieka trzeba zachować pełny szacunek. Naśladować Kościół, który przed takim właśnie człowiekiem klęka na kolanach w osobie papieża, biskupów i kapłanów, i stopy ich całuje ze czcią – Servus Servorum Dei – i biskup i kapłan. Współczesnemu światu trzeba to mówić! Rządcom tego świata trzeba to mówić.**”*

S. WYSZYŃSKI, *Kazanie Prymasa Polski wygłoszone w Kościele Świętego Stanisława*, Rzym, 27 X 1963, w: Stefan Kardynał Wyszyński Prymas Polski, *Nauczanie o małżeństwie i rodzinie. Antologia tekstów 1925-1981*, Instytut Papieża Jana Pawła II, Warszawa 2013, s. 406.

POWSZECHNE POWOŁANIE DO ŚWIĘTOŚCI

*„[...] **K**onstytucja dogmatyczna mówiąc o Ludzie Bożym, ukazuje nam jedność wszystkich dzieci Bożych. Z tego Ludu Duch Święty wyprowadza papieża, biskupów, kapłanów, zakony, świeckich apostołów, ojców i matki, rodziców, młodzież i dzieci. A*

wszystkim ukazuje szczytny cel – **powszechne powołanie do świętości**. Wskazując nam niebo, jednocześnie wyrabia w nas wrażliwość na sprawy tej ziemi, aby i ziemia była Bożą. [...] Duch czasu i potrzeby współczesne zmiernają do tego, abyśmy wrażliwi na sprawy tej ziemi, wchodząc we wszystkie dziedziny codziennego życia, **mówili nie tyle o tym, co nas dzieli, ale o tym, co nas łączy; abyśmy przestali mówić o nienawiści i walce, a zaczęli mówić o miłości i pokoju**. Świadomi obowiązków, które Sobór nakłada na Kościół i wszystkie jego dzieci, mamy w szczególny sposób stanąć w obronie godności, wolności i praw człowieka, jego praw do prawdy, sprawiedliwości, miłości, szacunku i pokoju, zapanuje na ziemi pokój Boży, którego świat dać nie może.”

S. WYSZYŃSKI, *Milenijne gody Świętego Kościoła łomżyńskiego*, Łomża, 7 VIII 1966, w: Stefan Kardynał Wyszyński Prymas Polski, *Nauczanie o małżeństwie i rodzinie. Antologia tekstów 1925-1981*, Instytut Papieża Jana Pawła II, Warszawa 2013, s. 524.

KOŚCIÓŁ TO ŻYJĄCY CHRYSZTUS

„**Kościół to żyjący Chrystus**. Żyjący nie tylko w tabernakulum, w Najświętszym Sakramencie, lecz w każdym z nas. Im więcej jesteśmy tego świadomi, tym Kościół jest mocniejszy, bardziej zbawczy.”

S. WYSZYŃSKI, Kazanie podczas nawiedzenia parafii w Kozłowie Szlacheckim, 10 maja 1972 r., w: Kardynał Stefan Wyszyński, *Czas to miłość*, t.1. *Wiara*, s. 124.

DROGA DO „ŚWIĘTYCH OBCOWANIA”...

„**Tylko Kościół święty może nas zespolić w świętej uczcie Eucharystycznej, która sprawia, że mnóstwa wierzący jest jedno serce i jedna dusza (Dz.4,32)**. A ta droga prowadzi do „świętych obcowania”. Społeczność katolicka zdolna jest dzięki temu przezwyciężyć tyle trudności, które rodzą się we współżyciu jednostek, ludów i narodów.”

S. WYSZYŃSKI, *Wypełnijmy Jasnogórskie Śluby Narodu*, w: Kardynał Stefan Wyszyński, *Czas to miłość*, t.1. *Wiara*, s. 87.

„**Cały Kościół nieustannie na mnie działa, dlatego mówi się o „świętych obcowaniu” w Kościele**. Działają na mnie wszyscy ludzie żyjący aktualnie na świecie. Nie tylko te kilkaset milionów chrześcijan, którzy należą do *ad animam Ecclesiae*, lecz i te miliony niechrześcijan, którzy jako dzieci Boże są potencjalnie związani z Kościołem, bo Kościół jest jeden, tak jak Chrystus jest jeden. I na to nie ma rady.”

S. WYSZYŃSKI, *Konferencja podczas rekolekcji Instytutu Prymasowskiego w Warszawie, 6 sierpnia 1964 r.* w: Kardynał Stefan Wyszyński, *Czas to miłość*, t.1. *Wiara*, s. 109-110.

ŚWIĘCI SĄ ŻYWCIELAMI LUDZKOŚCI

„**Święci, których Kościół wypielegnował mocami Chrystusa, są żywicielami ludzkości**. Apostolstwo bowiem jest żywieniem, karmieniem, otwieraniem okien duszy na cały świat, aby wszystkich widzieć, wszystkich miłować, wszystkich ogarnąć radością, którą człowiek posiadał dla siebie z łaski Bożej. Oto jak Bóg działa.”

S. WYSZYŃSKI, *Homilia po wyborze papieża Jana Pawła II, 31 października 1978 r.*, w: Kardynał Stefan Wyszyński, *Czas to miłość*, t.1. *Wiara*, s. 128

CZYM JEST ŚWIĘTOŚĆ ?

„Aby się (...) dowiedzieć, jaka droga prowadzi do świętości, musimy wejść z apostołami na Górę Błogosławieństw, zbliżyć się do Jezusa i wsłuchać się w słowa życia wychodzące z Jego ust. Także dzisiaj Jezus mówi do nas:

«Błogosławieni ubodzy w duchu, albowiem do nich należy królestwo niebieskie» (Mt 5, 3). Boski Nauczyciel ogłasza «błogosławionymi» i — można powiedzieć — «kanonizuje» przede wszystkim «ubogich w duchu», to znaczy tych, którzy mają serca wolne od przesądów i uprzedzeń, i dlatego są całkowicie otwarci na wolę Bożą. Całkowita i ufna wierność Bogu wymaga огоłocenia się i konsekwentnego oderwania od samych siebie.

Błogosławieni, którzy się smucą! Jest to błogosławieństwo nie tylko tych, którzy cierpią z powodu licznych dolegliwości wpisanych w śmiertelną naturę człowieka, ale także tych, którzy odważnie przyjmują cierpienie, gdy wymaga tego szczerze wyznawanie zasad ewangelicznej moralności.

Błogosławieni czystego serca! Błogosławionymi zostają nazwani ci, którzy nie zadowolają się czystością zewnętrzną czy rytualną, ale dążą do owej absolutnej prawości wewnętrznej, która nie dopuszcza żadnego kłamstwa ani dwulicowości.

Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości! Nawet ludzka sprawiedliwość jest bardzo wzniosłym celem, uszlachetniającym serce tych, którzy do niej dążą, ale Jezus ma tu na myśli wyższą jeszcze sprawiedliwość, która polega na poszukiwaniu zbawczej woli Bożej: błogosławiony jest nade wszystko ten, kto łaknie i pragnie takiej sprawiedliwości. Jezus mówi bowiem: «wejdzie do królestwa niebieskiego (...) ten, kto spełnia wolę mojego Ojca, który jest w niebie» (Mt 7, 21).

Błogosławieni miłosierni! Szczęśliwi są ci, którzy potrafią przezwyciężyć zatwardziałość serca i obojętność, aby w konkretny sposób wyrazić pierwszeństwo współczującej miłości, na wzór Dobrego Samarytanina i — w istocie rzeczy — Ojca «bogatego w miłosierdzie» (por. Ef 2, 4).

Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój! Pokój, stanowiący syntezę mesjańskich darów, jest trudnym zadaniem. W świecie, w którym istnieją sytuacje dramatycznych konfliktów i dyskryminacji, trzeba krzewić braterskie współlistnienie oparte na miłości i dzieleniu się dobrami, przezwyciężając wrogość i antagonizmy. Błogosławieni ci, którzy podejmują to szlachetne dzieło!

4. Święci potraktowali poważnie te słowa Jezusa. Uwierzyli, że osiągną «szczęście», jeżeli przełożą je na konkretny język swojego życia. I przekonali się, że są one prawdziwe, dzięki codziennemu doświadczeniu: mimo bolesnych prób, mrocznych chwil i niepowodzeń zaznali już tu na ziemi głębokiej radości komunii z Chrystusem. W Nim odkryli obecny w dziejach załączek przyszłej chwały Królestwa Bożego.

Odkryła go zwłaszcza Najświętsza Maryja Panna, która żyła w jedynym w swoim rodzaju zjednoczeniu z Wcielonym Słowem, zawierając się bez zastrzeżeń Jego zbawczemu zamysłowi. Dlatego dane Jej było usłyszeć — jeszcze przed «Kazaniem na górze» — błogosławieństwo, w którym zawierają się wszystkie pozostałe: «Błogosławiona jesteś, któraś uwierzyła, że spełnią się słowa powiedziane Ci od Pana» (Łk 1, 45).”

BĄDZCIE ŚWIĘTYMI !

„**W** (...) naszym ludzkim życiu nieodzowny jest wymiar świętości. Jest on nieodzowny dla człowieka, ażeby bardziej "był" - ażeby pełniej realizował swe człowieczeństwo. I nieodzowny jest dla narodów i społeczeństw.

Wiara i szukanie świętości jest sprawą prywatną tylko w tym sensie, że nikt nie zastąpi człowieka w jego osobistym spotkaniu z Bogiem, że nie da się szukać i znajdować Boga inaczej niż w prawdziwej wewnętrznej wolności. Ale Bóg nam powiada: **"Bądźcie świętymi, ponieważ Ja sam jestem święty!"** (Kpł 11,44). On chce swoją świętością ogarnąć nie tylko poszczególnego człowieka, ale również całe rodziny i inne ludzkie wspólnoty, również całe narody i społeczeństwa”.

św. JAN PAWEŁ II, Homilia podczas mszy św., Lubaczów, 3 czerwca 1991 r., pkt 6

ŚWIĘTOŚĆ KOŚCIOŁA

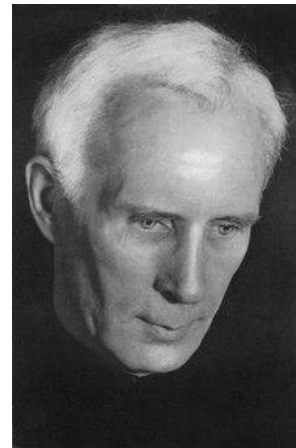
„**Ś**więtość Kościoła polega na owej mocy uświęcenia, którego dokonuje w nim Bóg, chociaż czyni to przez grzeszników. [...]

Ponieważ Chrystus Pan nigdy nie cofnął swego oddania się nam, Kościół jest zawsze nadal tym, który On uświęcił, w którym świętość Pana jest obecna wśród ludzi. Lecz jest to naprawdę świętość Pana, która tu się uobecnia i która na naczynie swojej obecności wybiera w paradoksalnej miłości zawsze, także i właśnie brudne ręce ludzi. To jest świętość, która jako świętość Chrystusa promieniuje wśród grzechów Kościoła.”

BENEDYKT XVI – J. Ratzinger, *Wprowadzenie w chrześcijaństwo*, Kraków, 1994, s.337

„**G**dy chrześcijanie pierwszych wieków mówili, używając sformułowania z pism Pawłowych, o „Kościele świętych”, nie przyświecała im zabarwiona dumą idea małego czy dużego Kościoła, który obejmowałby jedynie nieskalanych członków. Również gdy mówili o „Kościele niebieskim”, nie lekceważyli bynajmniej warunków jego ziemskiej egzystencji. Nie przeciwstawiali się w żadnej mierze Kościołowi hierarchicznemu jakiegoś duchowego zgromadzenia, ale nazywali go „Kościołem prawdziwym”, to znaczy Kościołem Nowego Przymierza, który byłby jednocześnie idealny i konkretny. Tym samym uznawali, że wszyscy, którzy weszli do takiego Kościoła, zostali poświęceni Bogu. Dawali wyraz swej wierze w owoce chrztu i przekonaniu, że **logika życia chrześcijanina**, który jest **”święty dzięki Bożemu wezwaniu”**, powinna opierać się na tym fakcie.

Powtarzali znowu za świętym Pawłem, że **bycie chrześcijaninem zobowiązuje do świętości**. Chrześcijanom pierwszych wieków nie brakowało jednak ludzkiego doświadczenia. Nie lekceważyli (...) wielkiego zgromadzenia. Chociaż podkreślali niekiedy sprzeczność zachodzącą między wyznawaniem wiary chrześcijańskiej i trwaniem w stanie grzechu, byli zarazem głęboko przeświadczeni, że Kościół jako taki jest zawsze „bez grzechu”, ale jednocześnie w swych członkach nie obywają się nigdy „bez grzeszników”. Powtarzali słowa

świętego Ambrożego: „**Nie w sobie, lecz w nas zraniony zostaje Kościół**”; ale zarazem dodawali inne zdanie wielkiego biskupa: „**Strzeżmy się przeto, żeby nasz grzech nie stał się raną Kościoła**”, dając tym samym wyraz przekonaniu, że ten Kościół w nas samych jest nadal Kościołem. (...)

Rozumieli (...), że owa Ecclesia osiągnie swoją doskonałość dopiero w przyszłym świecie. „**Kościół świętych**” tu na ziemi to jej antycypacja i coś, na co oczekuje się z nadzieją, inaczej byłaby to iluzja. (...) **Kościół jest świadom, iż jego byt dojdzie do ostatecznej doskonałości po dopełnieniu się tajemnicy paschalnej.** Brak akceptacji tego faktu (...) oznaczałoby, że myślimy o nim tylko jako o Kościele walczącym, że nie umiemy go kontemplować jako doskonałej i chwalebnej Oblubienicy, bez żadnej „skazy czy zmarszczki”, i że **nie umiemy sobie wyobrazić, jak cały skupia się wokół swego Oblubieńca, będąc czystym „zgromadzeniem świętych”, a w Nim przejrzystym „obcowaniem świętych”.**”

Kard. HENRI DE LUBAC, *Medytacje o Kościele*, Wydawnictwo WAM 2019, s.100-103.

Materiały dodatkowe:

Św. JAN PAWEŁ II, *Świętość*. Księgi myśli i wiary. Media Concept sp. zoo 2008. (red. G. Polak, M. Kindziuk)

BENEDYKT XVI: *Świętość jest powołaniem każdej osoby*, Rozważanie wygłoszone przed modlitwą „Anioł Pański” 1 listopada 2011 roku. TEOLOGIA POLITYCZNA, 1.11.2021

<https://teologiapolityczna.pl/benedykt-xvi-swietosc-jest-powolaniem-kazdej-osoby>

HENRI DE LUBAC, *Medytacje o Kościele*, Wydawnictwo WAM 2019

Abp GEORG GÄNSWEIN, *Na rozdrożu. Jaka jest przyszłość naszej wiary*, Wydawnictwo Esprit 2022.

ks. STANISŁAW ZIEMIAŃSKI SJ, *Wspólnota świętych*, 30.10.2016

<https://www.ampolska.co/art-1743-Wspolnota-swietych.htm>

MEDYTACJA

Kroki indywidualnej pracy duchowej

Podążajmy ku świętości korzystając z głębokich rad abp Georga Gänsweina:

1. „Żyj tym, co zrozumiałeś z Ewangelii, ale żyj tym, żyj tym do końca!”. Jeżeli to zrozumiemy (...), jeżeli to do nas dotrze, jeśli weźmiemy sobie to do serca, będziemy na właściwej drodze.
2. Warto wyruszyć w drogę ku świętości, ponieważ

Tylko święci ulecą świat –
zniekształcony przez gnających,
zniszczony przez nienawidzących –
spustoszony przez próżnych i zarozumiałych.
Budujący w ciszy wzniosą dom –
Wyrzekający się przozdobią go.
Służący Bogu pobłogosławią czas –
pokutujący złagodzą ból.
Przyłącz się, to twe zadanie:
Przystąp do świętych i ulecz świat!

/ Anon Walter (1845-1896)/